

7. SLAVERI

Dagens tekst:

Artikkel 3:

Enhver har rett til liv, frihet og personlig sikkerhet.

Artikkel 4:

Ingen må holdes i slaveri eller trelldom. Slaveri og slavehandel i alle former er forbudt.

Jamfør:

Artikkel 17:

- 1. Enhver har rett til å eie eiendom alene eller sammen med andre.*
- 2. Ingen må vilkårlig fratras sin eiendom.*

Innledningen, første setning:

*Da anerkjennelsen av **menneskeverd og like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av menneskeslekten** er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden.*

Artikkel 1, første setning:

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.

Enhver har rett til å eie eiendom ...

Bemerk konteksten, *universelle* menneskerettigheter. Det aktuelle universet er hele kloden og «*alle medlemmer av menneskeslekten*». Målet er et verdsett som gjelder hele menneskeheten: «***Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.***» Historien forteller om utvikling, ufred, oppdagelser, erobringer, ufrihet og urettferdighet; om Gullandet, Sølvlandet, Kopperlandet, Elfenbenskysten, Krydderøyene og Slavekysten; om grenseløse rikdommer; fram mot erkjennelsen at det er bare én klode, at rikdommene er begrenset, og at menneskeverd og umistelige rettigheter er mangelvare i regnskapene.

«*Enhver har rett til å eie eiendom alene eller sammen med andre.*» Merk, det står ikke at den som eier mye eiendom, har rett til å bruke markedskreftene sine til å samle mer eiendom og større eiendommer. Det gjelder erkjennelsen at ressursene er begrenset, at kloden og menneskeheten ikke tåler belastningen av slike økonomiske teorier som baserer seg på vekst. Det det gjelder, er husholdet av en verden som er i menneskeskapt ubalanse.

På den ene siden, det gode: Retten til å eie seg selv:

Les dagens tekst som punkter i én og samme umistelige rettighet, nemlig retten til å eie seg selv:

- *Enhver har rett til liv, frihet og personlig sikkerhet.*
- *Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.*
- *Da anerkjennelsen av menneskeverd og like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av menneskeslekten er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden.*

Denne rett omfatter:

- Retten til å eie seg selv
- Retten til å eie sin egen arbeidskraft
- Retten til å eie et livsgrunnlag (Jf. Grunnlovens § 112)

På den andre siden, det onde: Slaveri

Artikkel 4:

Ingen må holdes i slaveri eller trelldom. Slaveri og slavehandel i alle former er forbudt.

Med referanse til slaveskipet Fredensborg og dansk-norsk slavehandel: Ved siden av jernverk, trelast, tørrfisk og skipsfart var den norske velstandsutviklingen på 1700-tallet og langt inn på 1800-tallet basert på slavehold og slavehandel. Med Verdenserklæringen som målestokk: Det er en skammelig historie.

Vi kan ikke korrigere fortiden. Det ville være å gi menneskerettighetene tilbakevirkende kraft. Men vi kan lære av fortiden. Med referanse til fortidens barbariske handlinger kunngjør Verdenserklæringen en «*New Deal*» med program for en ny framtid. Jf. innledningens andre avsnitt:

Da tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene har ført til barbariske handlinger som har rystet menneskehetens samvittighet, og da framveksten av en verden hvor menneskene har tale- og trosfrihet og frihet fra frykt og nød er blitt kunngjort som folkenes høyeste mål ...

Menneskehandel og markedskrefter

Gullkysten. Elfenbenskysten. Slavekysten. Fritt fram for de frie markedskrefter. Danmark-Norge etablerte seg på Gullkysten, i det nåværende Ghana, og på tre små øyer i Vestindia. Forretningsideen var:

- å kjøpe opp/fange inn slaver for transport til våre Vest-indiske øyer,
- for produksjon av sukker, som ble sendt til Danmark-Norge,
- hvor skipet ble klargjort for ny ekspedisjon, med våpen og utrustning, bygningsmateriale og brennevin

Merk. Ordet «*neger*» er ikke nøytralt, men ladet, ladet med kvaliteten «*slave*».

Sudan. Navnet er arabisk og betyr *De svartes land*. Navnet er gammelt og omfattet Sahel, området sør for Sahara. Tradisjonen med å hente slaver gjennom Sahara er eldre enn den transatlantiske slavehandelen og eldre enn Islam. Den ble lite påvirket av europeiske kampanjer om «*Abolish*» - «*Forkast (slaveriet)*» Ordet **Guinea** har antagelig berbersk opprinnelse og betyr *De svartes land*. Berbere og maurer drev i mange år piratvirksomhet og slavefangst utenfor Afrika og Europas vestkyst og i Middelhavet. Også hvite slaver.

Evnukker. Lik kinesisk slavetradisjon, som varte inn i tjuende århundre, praktiserte arabere og ottomaner skikken å kjønnsløse mannlige slaver, bl.a. til tjeneste som evnukker. Fremdeles høstes kvinner fra Afrikas horn til bruk som hus- og sex-slaver i ulike arabiske land.

Bruken av afrikanere som arbeiderslaver fikk en forlengelse i apartheid, med bantustans, kontraktarbeid og billig øl.

Vestlige handelshus vervet kulier fra Kina, India og Øst-Asia.

Den industrielle revolusjonen hentet landarbeidere til slaveliknende tekstilindustri. Dette har sin fortsettelse i lavkostland og streng disiplin, barne- og kvinnearbeid, og i slaveliknende produksjon i økonomiske soner.

Forretningsidé – Opium. Produksjonen skulle skje i India. Markedet skulle være i Kina. Keiseren sa nei. Så, etter to opiumskriger, sa keiseren jo. Kunder (og medarbeidere) ble avhengige, ble narkotikaslaver. Narkotikamarkedet er blitt et av verdens største markeder. Og, tilsvarende brennevin på dansk-norske skip; De som får sine daglige doser og går i stadig rus, klager ikke.

Hvorfor skriver du «Løse kvinner»? sa Kjell Olaf. Han likte ikke uttrykket.

Du skjønner det, sa jeg. Ei jente som er støtt ut av familie og lokalsamfunn, har ikke en snøballs sjanse til å etablere seg på verdig vis.

Da skal du kalle dem «Snøballkvinner» sa Kjell Olaf.

Somalia, edle og uedle klaner. Edle klaner regner sin mannlige arvelinje tilbake til tiden da Islam krysset Rødehavet, til Hussein og Hassan og Ali. Det gir status. De edle stammene underkastet seg stammene som bodde der fra før. De uedle stammene behersket ulike håndverk. Bl.a. fremstilling av jern. Verdifull viten. De fikk plass som slaver i edlere klaners husholdning. Mønsteret minner om sigøynere i 1800-tallets Romania og tatere i Norge, og har slektskap med indisk kastesystem.

Tilbake til snøballkvinnen, hun som var utstøtt og «løs», tilsvarende «løsunge», altså uten mannlig beskytter. Utstøtelse er ikke en åpen dør til nye muligheter, høyere status og mer frihet. Det er henvisning til ytterligere fattigdom, frykt og nød.

Kvinner og barn i hardt kroppsarbeid, i bygg og anlegg, og i finarbeid, i teppeknytting og tekstil, i tjeneste som sex- og husslaver, i gatehandel og i religiøse militser.

Russisk mafia i 90-åra. Liberalisme for hvermann. Driftige mennesker som i noen korte måneder nøt friheten til å etablere levebrød, en liten bedrift, for så å få besøk av mennesker som tilbød «beskyttelse».

Eksempel fra norske handlingsplaner mot menneskehandel. I utgangspunktet har innsmuglede sexslaver krav på beskyttelse. I Rosa-prosjektet fikk gatejenter som søkte asyl, lovnad om norsk beskyttelse - forutsatt at de kunne/ville gi vitneprov som ledet til at «bakmenn» ble etterforsket, tiltalt og dømt. Bedre ville være, før jentene tjente inn noe som helst, å hente dem ut av trafikken, gi dem beskyttelse og hjelp til verdige liv.

Referanse - Den mest omfattende dokumentasjonen av tidens menneskehandel finner vi i den årlige «*Trafficking in Persons Report – State Department*». Bemerk under lesningen at bare brøkdeler av overgrepene kommer til rapportering. Bemerk videre at å straffeforfølge lovbrøtteren fremstår som viktigere enn å beskytte og rehabiliterer offeret.

Likeverd er proklamert, og likeverd er en god ting. Men proklamasjon er langt fra nok. Fordi slavehold stadig er en bred vei til økonomisk suksess. Noen av verdens mest lønnsomme markeder baserer seg på slavehold; narkotikatrafikk, våpentrafikk og menneskehandel. Det er som en økonomisk tyngdelov. Målt på en skala fra likeverd til slaveri, hvor disponeres markedskreftene? I samme regnskap, hvordan disponeres forsvarskrefter og religiøse krefter? Virkningen er dobbel: Mennesker lider. Livsgrunnlaget forringes.

NEW DEAL – NY GIV

Jo dypere en graver, jo mer kommer i dagen. Slavehold er mer enn kuriositet og eksotisk krydder i en ellers anstendig verdiforvaltning. Det er et alminnelig fenomen og blodig alvor. Samtidig høres alarmen: Klimaet er i ubalanse. Miljøet forsøples og forurenses. Det er tid for ny giv. Ny giv betyr mer enn å produsere nok til at alle i gjennomsnitt er over fattigdomsgrensen. Ny giv er for hver og én å utarbeide en individuell rehabiliteringsplan, samtidig som livsgrunnlaget blir ivaretatt.